Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 13. septembrī[1]

Lieta C-461/11

Ulf Kazimierz Radziejewski
pret
Kronofogdemyndigheten i Stockholm

(Stockholms tingsrätt (Zviedrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība — Parādu dzēšana — Dzīvesvietas prasība

1. Persona var iekļūt tik lielos parādos, ka nevar saprātīgi uzskatīt, ka tuvākajā nākotnē tā būs spējīga no tiem atbrīvoties. Zviedrijā šādi parādnieki var lūgt parāda dzēšanu[2] ("*skuldsanering*"), kuras laikā valsts iestāde (*Kronofogdemyndigheten*, turpmāk tekstā – "*KFM*") pilnībā vai daļēji atbrīvo tos no pienākuma atmaksāt parādu. Priekšnosacījums tam, lai Zviedrijā saņemtu parādu dzēšanu, ir tāds, ka pieteikuma iesniedzēja dzīvesvietai ir jābūt Zviedrijā. Šāda prasība, šķiet, ir noteikta tādu iemeslu dēļ, kas attiecas uz i) lēmumu par parādu dzēšanu efektivitāti, ii) nepieciešamību pēc pilnīgas un precīzas informācijas par parādnieka stāvokli un iii) bažām, ka citādi sistēma varētu kaitēt ES tiesību aktu, kas attiecas uz maksātnespējas procesa uzsākšanu, piemērošanai. Šajā tiesvedībā iesniedzējtiesa jautā, vai dzīvesvietas prasība var atturēt vai kavēt darba ņēmēju pamest Zviedriju, lai izmantotu savas tiesības uz pārvietošanās brīvību.

Tiesiskais regulējums

Eiropas Savienības tiesības

Līgums par Eiropas Savienības darbību

2. LESD 45. pantā ir noteikts:

"1. Savienībā nodrošina darba ņēmēju pārvietošanās brīvību.

2. Pārvietošanās brīvība nozīmē to, ka likvidē jebkādu dalībvalstu darba ņēmēju diskrimināciju pilsonības dēļ attiecībā uz nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Sīkāks parāda dzēšanas, ko veic attiecīgajā veidā, apraksts ietverts tālāk 10.–14. punktā.

3. Tas nozīmē turpmāk norādītās tiesības, ko var ierobežot, vienīgi pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumiem:

a) tiesības pieņemt faktiskos darba piedāvājumus;

b) tiesības šajā nolūkā brīvi pārvietoties dalībvalstu teritorijā;

c) tiesības darba nolūkos uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar normatīviem un administratīviem aktiem, kas regulē šīs valsts pilsoņu nodarbinātību;

d) tiesības palikt kādas dalībvalsts teritorijā pēc tam, kad darba attiecības šajā valstī beigušās, atbilstīgi nosacījumiem, kas ietverti izpildes regulās, kuras izstrādās Komisija.

[..]"

Maksātnespējas procedūru regula

3. Saskaņā ar 2. apsvērumu Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 (turpmāk tekstā – "Maksātnespējas procedūru regula")[3] preambulā "iekšējā tirgus pareizai darbībai nepieciešams, lai pārrobežu maksātnespējas procedūras darbotos efektīvi". Preambulas 4. apsvērumā ir teikts, ka "ir jāizvairās no personu stimulēšanas pārvietot aktīvus vai tiesvedību no vienas dalībvalsts uz citu nolūkā iegūt labvēlīgāku tiesisko statusu (labvēlīgākās tiesas piekritības izvēle)".

4. Saskaņā ar preambulas 6. apsvērumu Maksātnespējas procedūru regulā "būtu jāietver tikai noteikumi, kas regulē piekritību maksātnespējas procesu ierosināšanai un nolēmumus, ko taisa, tieši pamatojoties uz maksātnespējas procesiem, un kas ir cieši saistīti ar šādiem procesiem".

5. Maksātnespējas procedūru regulas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šī regula attiecas uz kolektīvām maksātnespējas procedūrām, kas ir saistītas ar daļēju vai pilnīgu parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu."

6. 2. panta a) apakšpunktā ir noteikts, ka "maksātnespējas procedūras" ir "kolektīvas procedūras, kas minētas 1. panta 1. punktā", un ka "šīs procedūras ir uzskaitītas A pielikumā"[4]. A pielikumā ir uzskaitītas procedūras dažādās dalībvalstīs, kurām piemērojama šī regula. Padome šo sarakstu var grozīt saskaņā ar 45. panta noteikumiem, rīkojoties vai nu pēc dalībvalsts iniciatīvas vai pēc Komisijas ierosinājuma.

7. A pielikumā zem "SVERIGE" (Zviedrija) nav minēts "*skuldsanering*".

Briseles I regula

8. Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001[5] (turpmāk tekstā – "Briseles I regula") par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās "ietver galvenos civillietu un komerclietu jautājumus, izņemot dažus skaidri noteiktus jautājumus"[6].

3 — Padomes 2000. gada 29. maija regula par maksātnespējas procedūrām (OV L 160, 1. lpp.) ar izdarītajiem grozījumiem.

4 — Skat. arī Maksātnespējas procedūru regulas preambulas 9. apsvērumu.

5 — Padomes 2000. gada 22. decembra regula (OV 2001, L 12, 1. lpp.) ar izdarītajiem grozījumiem. Briseles I regula attiecībās starp dalībvalstīm (izņemot Dāniju) aizstāj 1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.).

6 — Briseles I regulas preambulas 7. apsvērums.

9. Briseles I regulas 1. pantā ir noteikts:

"1. Šo regulu piemēro civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesas būtības. Tā neattiecas jo īpaši uz nodokļu, muitas vai administratīvajām lietām.

2. Šo regulu nepiemēro:

[..]

b) bankrotu, ar maksātnespējīgu uzņēmējsabiedrību vai citu juridisko personu likvidāciju saistītām procedūrām, tiesas rīkojumiem, mierizlīgumiem un līdzīgām procedūrām;

[..]."

Valsts tiesības

10. *Skuldsaneringslagen* (2006:548) (turpmāk tekstā – "Likums par parādu dzēšanu") 4. pantā ir iekļauti nosacījumi, kas jāizpilda, lai fiziska persona varētu saņemt pilnīgu vai daļēju parādu dzēšanu. Nepastāv nosacījums, ka personai ir jābūt Zviedrijas pilsonim. 4. pantā ir noteikts:

"Parādu dzēšanu var nodrošināt parādniekam, kurš dzīvo Zviedrijā un ir fiziska persona, ja:

1) parādnieks ir maksātnespējīgs un viņa parādu summa ir tik liela, ka var pieņemt, ka paredzamā laika posmā viņam vai viņai nebūs pietiekami daudz līdzekļu, lai atdotu savus parādus, un

2) ir saprātīgi, ņemot vērā parādnieka personīgo un finanšu situāciju, nodrošināt viņam vai viņai parādu dzēšanu.

Piemērojot 1. apakšpunktu, ir jāuzskata, ka persona, kura ir reģistrēta Zviedrijas iedzīvotāju reģistrā, dzīvo Zviedrijā.

Piemērojot 2. apakšpunktu, īpaša uzmanība ir jāpievērš apstākļiem, kādos radās parādi, parādnieka izrādītajiem centieniem izpildīt viņa vai viņas pienākumus un tam, kā parādnieks ir sadarbojies jautājuma par parādu dzēšanu izskatīšanas gaitā.

Ja parādnieks ir tirgotājs, parādu var dzēst tikai tad, ja ar attiecīgo tirdzniecības jomu saistīto ekonomisko situāciju ir vienkārši izpētīt."

11. Reģistrējoties Zviedrijas iedzīvotāju reģistrā, personai ir tiesības un pienākumi, piemēram, tiesības vēlēt un pienākums maksāt nodokļus.

12. Likuma par parādu dzēšanu 13. pantā ir paredzēts, ka pieteikums par parāda dzēšanu ir jānoraida, ja tas neatbilst 4. pantā iekļautajām prasībām.

13. Likuma par parādu dzēšanu 14. pantā ir noteikts, ka *KFM* ir nepieciešamajā apmērā jāuzzina no citām iestādēm par parādnieka personīgajiem un finansiālajiem apstākļiem. Saskaņā ar 17. pantu parādnieku var uzklausīt. Šādā gadījumā parādniekam ir jāierodas uz tikšanos ar *KFM* un jāsniedz nepieciešamā informācija.

14. Tiesas sēdē Zviedrijas valdība apstiprināja, ka parādu dzēšanas procedūra notiek šādi. Parādnieks iesniedz *KFM* lūgumu par parādu dzēšanu un viņam ir jādeklarē visi ienākumi un izdevumi. Pamatojoties uz pieejamo informāciju, iestāde nosaka, vai pieteikuma iesniedzējs faktiski ir tiesīgs [saņemt parādu dzēšanu] un, ja tā ir, tā ierosina parādu dzēšanas procedūru. Šis lēmums Zviedrijā tiek

padarīts publiski pieejams. Kreditori, neatkarīgi no to pilsonības un dzīvesvietas, tiek aicināti iesniegt savas prasības un nepieciešamības gadījumā viņiem var lūgt sniegt informāciju. Tad *KFM* un parādnieks kopā izveido parādu dzēšanas plānu (vai maksājumu grafiku), ko nosūta visiem zināmajiem kreditoriem, kuriem ir tiesības tikt uzklausītiem. Pēc tam iestāde pieņem gala lēmumu par to, vai dzēst vai samazināt parādu. Šo lēmumu publicē. Tas ir spēkā noteiktu laiku (piemēram, piecus gadus). To var apstrīdēt. *KFM* pati var atcelt lēmumu par parādu dzēšanu, īpaši situācijā, ja mainās parādnieka finansiālais stāvoklis.

Pamattiesvedība un uzdotais jautājums

15. *Radziejewski* kungs ir Zviedrijas pilsonis. Līdz 2001. gadam viņš un viņa sieva strādāja un dzīvoja Zviedrijā. 1996. gadā viņi kļuva maksātnespējīgi, jo viņu uzņēmums bankrotēja. Viņu parāds radās saistībā ar Zviedrijā notikušām darbībām. Visi viņu kreditori ir Zviedrijas uzņēmumi.

16. Kopš 1997. gada *Radziejewski* kunga un viņa sievas ienākumi ir bijuši pakļauti *KFM* pārvaldītam ienākumu aresta rīkojumam, saskaņā ar kuru iemaksas parāda dzēšanai iekasē, Zviedrijas darba devējiem ieturot (daļu) no viņu ienākumiem.

17. 2001. gadā *Radziejewski* kungam Zviedrijas darba devējs piedāvāja darbu Beļģijā. Tāpēc viņš un viņa sieva pārcēlās uz Beļģiju un kopš tā laika dzīvo tur. Pašlaik viņi abi strādā pie viena un tā paša Zviedrijas darba devēja. Pašlaik viņiem Zviedrijā nav reģistrētas dzīvesvietas.

18. 2011. gadā *Radziejewski* kungs vērsās *KFM* ar lūgumu par parādu dzēšanu. 2011. gada 29. jūnijā *KFM* noraidīja šo pieteikumu, jo *Radziejewski* kungs nedzīvoja Zviedrijā un viņam tur nebija arī reģistrētās dzīvesvietas. *KFM* nepārbaudīja, vai viņš atbilda citām prasībām, lai saņemtu parādu dzēšanu.

19. *Radziejewski* kungs pārsūdzēja *KFM* lēmumu *Stockholms tingsrätt* (Stokholmas Pirmās instances tiesa, turpmāk tekstā – "iesniedzējtiesa"). Pārsūdzība, *inter alia*, balstās uz argumentu, ka ar dzīvesvietas prasību tiek pārkāptas darba ņēmēju tiesības uz pārvietošanās brīvību Eiropas Savienībā.

20. Iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai *skuldsaneringslagen* (2006:548) (Likuma par parādu dzēšanu) 4. pantā ietvertā prasība par dzīvesvietu Zviedrijā var tikt uzskatīta par tādu, kas var kavēt vai atturēt darba ņēmēju pamest Zviedriju, lai izmantotu savas tiesības uz pārvietošanās brīvību, un vai tādējādi to var uzskatīt par tādu, kas ir pretrunā [LESD] 45. pantā ietvertajam noteikumam par darba ņēmēju pārvietošanās brīvību Savienībā?"

21. Rakstveida apsvērumus iesniedza *KFM*, *Radziejewski* kungs, Zviedrijas valdība un Eiropas Komisija.

22. 2012. gada 24. maija tiesas sēdē Zviedrijas valdība un Komisija sniedza mutvārdu paskaidrojumus.

Novērtējums

Ievada apsvērumi

23. Iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai pamattiesvedībā izskatāmā dzīvesvietas prasība var kavēt vai atturēt darba ņēmēju pamest Zviedriju, lai izmantotu savas tiesības uz pārvietošanās brīvību, un vai tādējādi to var uzskatīt par tādu, kas ir pretrunā [LESD] 45. pantam. Tā nelūdz Tiesu izvērtēt iespējamos šādas prasības pamatojumus. Tāpat lūgumā nav ietverts skaidrojums par dzīvesvietas prasības mērķi. Tādējādi šķiet, ka iesniedzējtiesai vēl ir jāveic faktu konstatācija šajos jautājumos.

24. Turpretī *KFM*, Zviedrijas valdība un Komisija visas ir uzdevušas jautājumu – lai gan nepilnīgi un īsi –, vai dzīvesvietas prasība ir pamatota un, ja jā, tad kāds tam ir pamatojums.

25. Šajos secinājumos izskaidrotu iemeslu dēļ es ierosinu Tiesai sniegt apstiprinošu atbildi uz uzdoto jautājumu. Lai iesniedzējtiesai nodrošinātu nepieciešamo papildu palīdzību, es turpināšu, izklāstot iespējamo(-s) pamatojumu(-s) dzīvesvietas prasības noteikšanai, balstoties uz ierobežoto informācijas daudzumu, ko bija iespējams savākt no rakstiskajiem apsvērumiem un tiesas sēdes laikā.

Vai ar LESD 45. pantu dalībvalstij tiek liegtas tiesības uz parādu dzēšanu padarīt atkarīgas no dzīvesvietas?

26. Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai LESD 45. pants liedz dalībvalstij tiesības uz parādu dzēšanu padarīt atkarīgas no dzīvesvietas esamības konkrētajā dalībvalstī. Tā jautā, vai dzīvesvietas prasība ir šķērslis darba ņēmēju tiesību uz pārvietošanās brīvību izmantošanai.

27. Visi darba ņēmēji ir potenciāli LESD 45. pantā paredzēto tiesību uz pārvietošanās brīvību izmantotāji. Viņiem ir jābūt tiesībām brīvi, jebkurā laikā pārvietoties dalībvalstu teritorijā, lai pieņemtu darba piedāvājumu, un uzturēties dalībvalstī darba veikšanas laikā, kā arī paliktu tur pēc tam.

28. Tiesa ir lēmusi, ka "visu [Līguma] noteikumu [..] par brīvu pārvietošanos mērķis ir atvieglot dalībvalstu pilsoņiem jebkāda veida profesionālo darbību veikšanu Eiropas Savienības teritorijā un nepieļaut pasākumus, kas var būt nelabvēlīgi šiem dalībvalstu pilsoņiem, ja tie vēlas veikt saimniecisku darbību citas dalībvalsts teritorijā"[7]. Šī iemesla dēļ pastāv aizliegums, ja "valsts tiesību normas kavē vai attur darba ņēmēju, citas dalībvalsts pilsoni, atstāt savu izcelsmes valsti, lai īstenotu savas tiesības uz brīvu pārvietošanos"[8].

29. Izskatāmajā lietā Likums par parādu dzēšanu paredz parādu dzēšanas iespēju parādniekiem, attiecībā uz kuriem nevar uzskatīt, ka viņiem tuvākajā nākotnē būs līdzekļi, lai varētu segt savus parādus, un, ņemot vērā viņu personīgos un finansiālos apstākļus, attiecībā uz kuriem būtu saprātīgi, ka viņiem tiktu nodrošināta parādu dzēšana. Ja šādas priekšrocības saņemšanu padarītu atkarīgu no tā, vai [persona] dzīvo Zviedrijā, persona, kurai citā gadījumā būtu tiesības uz parādu dzēšanu, varētu nepārcelties uz citu valsti, lai tur strādātu. Darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojums tādējādi rodas no tā, ka dzīvesvietas prasība var kavēt parādnieku pārcelties uz citu dalībvalsti, lai tur strādātu. Piemērojot šo pašu shēmu, parādnieks (tāds kā *Radziejewski* kungs), kurš no Zviedrijas ir pārcēlies uz citu dalībvalsti, lai tur strādātu, nonāk nelabvēlīgā stāvoklī tikai tāpēc, ka viņš ir izmantojis savas tiesības uz pārvietošanās brīvību.

30. *KFM* apgalvo, ka saskaņotu noteikumu par tās lēmumiem par parādu dzēšanu atzīšanu ārvalstīs neesamība ir tas, kas rada šķērsli pārvietošanās brīvībai. Šis arguments nav atbilstošs. Saskaņošana, protams, ir būtisks un noderīgs veids, kā pilnveidot iekšējo tirgu. Bet jomās, kurās nav veikta saskaņošana, dalībvalstīm jebkurā gadījumā ir jāpilda pienākumi, kas tām paredzēti līgumos.

31. Tāpēc es uzskatu, ka dzīvesvietas prasība, kāda šeit tiek izskatīta, var ierobežot darba ņēmēju pārvietošanās brīvību un tāpēc kā tāda ir aizliegta saskaņā ar LESD 45. pantu.

7 — 2010. gada 16. marta spriedums lietā C-325/08 *Olympique Lyonnais* (Krājums, I-2177. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 — Spriedums lietā *Olympique Lyonnais*, minēts iepriekš 7. zemsvītras piezīmē, 34. punkts un tajā minētā judikatūra.

Pamatojums

Ievads

32. Tas, vai var tikt pamatots noteikums, par kuru ir ticis secināts, ka tas ierobežo darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, ir atkarīgs no tā, vai šim noteikumam i) ir leģitīms mērķis, ii) tas nodrošina minētā mērķa sasniegšanu un iii) tas paredz tikai tik daudz ierobežojumu, cik nepieciešams šī mērķa sasniegšanai [9].

33. No Zviedrijas valdības rakstveida apsvērumiem un tajā izklāstītās Likuma par parādu dzēšanu rašanās vēstures šķiet, ka dzīvesvietas prasība ir noteikta divu iemeslu dēļ: tā ir paredzēta, lai garantētu lēmumu par parādu dzēšanu efektivitāti un nodrošinātu, ka parādu dzēšana tiek sniegta, pamatojoties uz pilnīgu un pareizu informāciju par parādnieku. Tiesas sēdes laikā Zviedrijas valdība sīkāk izklāstīja tālāku pamatojumu, proti, nodrošināt, lai Zviedrijas parādu dzēšanas sistēma nekavētu Maksātnespējas procedūru regulas piemērošanu citām A pielikumā ietvertām procedūrām, kas ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā.

34. Es sākotnēji uzsveru, ka iesniedzējtiesai ir jāveic nepieciešamā pamatīgāka faktu izpēte. Ņemot to vērā, man šķiet, ka ir pietiekami daudz informācijas, lai uzskatītu, ka darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojums, ko rada pamattiesvedībā izskatāmā dzīvesvietas prasība, nevar tikt attaisnots.

Parādu dzēšanas lēmuma efektivitātes nodrošināšana

35. Pirmais dzīvesvietas prasības mērķis esot izvairīties no parādu dzēšanas nodrošināšanas situācijās, kad šāda dzēšana varētu būtu nebūt efektīva, jo parādnieks nevarēs piemērot lēmumu attiecībās ar kreditoru.

36. Manuprāt, šis ir leģitīms mērķis.

37. Attiecībā uz vienu dalībvalsti tāda parādu dzēšana kā izskatāmā (daļēji) atbrīvo parādnieku no viņa parādiem. Ja kreditors tomēr cenšas panākt tā parāda atmaksu, uz kuru attiecas parādu dzēšanas lēmums, parādniekam ir tiesisks pamatojums apgalvot, ka parāds vairs nav jāatdod. Tādā situācijā, kāda ir izskatāmā, tās dalībvalsts tiesām, kurā ir notikusi parādu dzēšana, ir saistošs administratīvas iestādes lēmums, ka parāds vairs nepastāv kā privāttiesību jautājums. Tādējādi šajās tiesās lēmums pilnībā ir spēkā.

38. Turpretī, ja kreditors vēršas pret parādnieku tiesā citā dalībvalstī, kur tiesas var uzņemties šīs lietas izskatīšanu, ir mazāk acīmredzams, ka parādu dzēšanas lēmumam būs tāda pati iedarbība. Vai un kur kreditors vērsīsies tiesā pret savu parādnieku, ir atkarīgs no tā, kuras tiesas var uzņemties lietas izskatīšanu un kur konkrētais kreditors ir ieinteresēts vērsties tiesā. Ja prasība ir civillietā vai komerclietā, Briseles I regulas 2. panta 1. punktā kā vispārīgs princips ir noteikts, ka kreditoram ir jāvēršas tās dalībvalsts tiesās, kurā atrodas parādnieka domicils [dzīvesvieta] (neatkarīgi no viņa pilsonības). Papildu un īpaša jurisdikcija var būt atkarībā no prasības priekšmeta un veida. Minētās regulas 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā, piemēram, ir noteikts, ka personu, kuras domicils [dzīvesvieta] ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt situācijā, kad ir jāpilda līgumā noteikts pienākums [10].

39. ES tiesībās nav paredzēts pienākums citu dalībvalstu tiesām atzīt un piemērot Zviedrijas izdotos parādu dzēšanas lēmumus.

9 — Skat. spriedumu lietā *Olympique Lyonnais*, minēts iepriekš 7. zemsvītras piezīmē, 38. punkts un tajā minētā judikatūra..

10 — Skat. arī, piemēram, Briseles I regulas 15. un 16. pantu, kuros paredzēti gadījumi, kad pastāv jurisdikcija situācijās, kas saistītas ar patērētāju līgumiem (tādējādi ieskaitot patērētāju parādus).

40. Briseles I regulu nav jāpiemēro tādam lēmumam, kādu izdod *KFM* saskaņā ar Likumu par parādu dzēšanu. Šīs regulas mērķis ir panākt "spriedumu brīvu apriti" civillietās un komerclietās [11]. Jo īpaši tās III nodaļā ir izklāstīti noteikumi, kas attiecas uz "jebkura sprieduma, ko pieņēmusi kādas dalībvalsts tiesa, neatkarīgi no sprieduma nosaukuma, tostarp dekrēta, rīkojuma, lēmuma vai izpildraksta, kā arī izmaksu vai izdevumu noteikšanas, ko veic tiesas ierēdnis" [12], atzīšanu un izpildi.

41. Lai gan šī regula faktiski ir piemērojama prasībai, kas iesniegta tiesā, lai atgūtu parādu, tā nav piemērojama tādai parādu dzēšanai, kāda ir izskatāmā. Zviedrijas parādu dzēšanas lēmums, šķiet, ir tādas administratīvas iestādes izdots akts, kura, izņemot gadījumos, kas ir ietverti Briseles I regulas 62. pantā, nav "tiesa" šīs regulas izpratnē [13]. Turklāt *KFM* lēmums iejaucas parādnieka un viņa kreditoru attiecībās un piespiež pēdējos minētos pieņemt to, kāds parāds viņiem tiek samazināts vai atcelts. Tā ir administratīva rīcība, kas veikta, izmantojot publiskās varas pilnvaras, kas bez tiesas iejaukšanās (daļēji) iznīcina parādu kā privāttiesību objektu. Šāds pamatojums ir pietiekams, lai secinātu, ka Briseles I regula nav piemērojama. Tāpēc nav vajadzības izskatīt jautājumu par to, vai parādu dzēšanas procedūra ietilpst šīs regulas 1. panta 2. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā.

42. Nav piemērojama arī Maksātnespējas procedūru regula, jo šīs regulas A pielikumā nav iekļauta "*skuldsanering*" vai parādu dzēšana. Ņemot vērā ierobežotos zināmos faktus, šķiet arī, kā Zviedrijas valdība to izskaidroja tiesas sēdē, ka Zviedrijas parādu dzēšanas procedūra *neietver* daļēju vai pilnīgu parādnieka mantas atsavināšanu, kas ietver "to, ka parādnieks zaudē sev piemītošās pārvaldīšanas tiesības attiecībā uz saviem aktīviem" [14].

43. Ņemot vērā, ka nepastāv saskaņoti noteikumi par tādu lēmumu īstenošanu un atzīšanu ārvalstīs, kāds ir *KFM* lēmums par parādu dzēšanu, es atzīstu, ka šāda parādu dzēšana var būt neefektīva, ciktāl parādnieks nevar to piemērot pret tādiem saviem kreditoriem, kas izvēlas viņu iesūdzēt ārvalstu tiesā, lai atgūtu to, ko viņš tiem ir parādā. Tādējādi dalībvalsts tiesiski var rūpēties par nepieciešamību nodrošināt šādu lēmumu efektivitāti un var gribēt rīkoties, lai samazinātu vai likvidētu [15] risku, ka šāda parādu dzēšana nebūs efektīva.

44. Turklāt iesniedzējtiesai ir jāvērtē jautājums, vai dzīvesvietas prasība ir atbilstoša izvirzītā mērķa sasniegšanai [16].

45. Praktisks piemērs varētu palīdzēt atainot to, kādi apsvērumi, manuprāt, ir būtiski šim izvērtējumam.

46. Pieņemsim, ka tiesvedībā Beļģijas tiesā kreditors lūdz izmantot Beļģijā esošos aktīvus, lai veiktu piespiedu izpildi attiecībā uz parādu, kāds ir personai no Zviedrijas, kura dzīvo un strādā Beļģijā. Ja šāda prasība attiecas uz civillietu vai komerclietu Briseles I regulas 1. panta 1. punkta izpratnē, ir jāņem vērā šīs regulas noteikumi, nosakot, vai Beļģijas tiesa ir kompetenta izskatīt attiecīgo jautājumu.

11 — Skat. Briseles I regulas preambulas 6. apsvērumu.

12 — Briseles I regulas 32. pants.

13 — *KFM* ir raksturota kā "tiesa" saīsinātās tiesāšanās procedūrās par rīkojumiem veikt maksājumus un palīdzību. Skat. Briseles I regulas 62. pantu: "Zviedrijā saīsinātās tiesāšanās procedūrās par atgādinājumiem veikt maksājumus [..] un palīdzību [..] termins "tiesa" ietver "Zviedrijas naudas piedzīšanas dienestu" (*kronofogdemyndighet*)".

14 — Skat. Maksātnespējas procedūru regulas 1. panta 1. punktu. Skat. arī 2006. gada 2. maija spriedumu lietā C-341/04 *Eurofood* (Krājums, I-3813. lpp., 46. un 54. punkts).

15 — Iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai izvirzītais mērķis ir vērsts uz riska likvidēšanu vai uz to, lai samazinātu tā notikšanas iespējamību.

16 — *KFM* apgalvo, ka dzīvesvietas prasības atcelšana neatrisinās problēmu attiecībā uz to, ka ārvalstīs neatzīst Zviedrijas parādu dzēšanas lēmumu. Tā tas patiešām varētu būt, bet šī norāde neļauj noteikt, vai un kā dzīvesvietas prasības noteikšana veicina pirmā mērķa sasniegšanu.

47. Ja minētais Zviedrijas parādnieks būtu lūdzis un saņēmis parādu dzēšanu no *KFM*, viņš nevarētu balstīties uz šo lēmumu, lai cīnītos pret sava kreditora prasību (ja vien Beļģijas tiesību aktos nav noteikts, ka tās tiesām ir jāatzīst šis lēmums). Tādējādi lēmums par parādu dzēšanu nebūtu efektīvs attiecīgajā kontekstā.

48. Ja šis parādnieks, tieši pretēji, dzīvotu Zviedrijā, tad attiecīgi būtu daudz vairāk iespējams, ka viņa galvenās intereses, ieskaitot aktīvus, ir Zviedrijā. Principā tāpēc daudz lielāka ir iespējamība, ka viņa kreditori vērsīsies Zviedrijas tiesās, kur parādu dzēšanas lēmums būs pilnībā spēkā esošs.

49. Īsumā, tāpēc, ja parādnieks dzīvo Zviedrijā, parādu dzēšanas lēmums kopumā visdrīzāk būs pilnībā spēkā esošs. Ja parādnieks nedzīvo Zviedrijā, parādu dzēšanas lēmums joprojām sniegs tieši to pašu aizsardzību Zviedrijā, bet kopumā parādniekam var būt mazāka aizsardzība.

50. Lai tā būtu samērīga, ar dzīvesvietas prasību nedrīkst noteikt vairāk, nekā ir nepieciešams konkrētā mērķa sasniegšanai. Šis jautājums ir jāizlemj iesniedzējtiesai, bet turpmākie secinājumi var palīdzēt.

51. Neesot tiesiskam pamatojumam Zviedrijas parādu dzēšanas lēmumu atzīšanai ārvalstīs, Zviedrija var nodrošināt tikai to, ka parādu dzēšanas lēmums ir spēkā Zviedrijā.

52. Parādnieki, kuri dzīvo Zviedrijā, tomēr var lūgt un saņemt parādu atvieglojumu, neskatoties uz iespēju, ka šis lēmums nebūs piemērojams, ja viņu kreditori iesūdzēs viņus tiesā ārvalstī (piemēram, tāpēc, ka viņu aktīvi tur atrodas). Turpretī parādniekiem, kuri neatrodas Zviedrijā, tiek liegta iespēja lūgt parādu dzēšanu, neņemot vērā iespēju, ka tos var iesūdzēt tiesā Zviedrijā, kur šāds lēmums būtu spēkā esošs.

53. Tādējādi dzīvesvietas prasība ir *absolūts* nosacījums, lai varētu pretendēt [uz parādu dzēšanu], kuru piemēro, ņemot vērā *iespējamību*, ka kreditors *varētu* izlemt vērsties citas dalībvalsts tiesā, lai panāktu parāda atmaksu, un tā *var* izlemt neņemt vērā Zviedrijas parādu dzēšanas lēmumu. Šādas iespējamības pastāvēšana nevar pamatot dzīvesvietas prasības noteikšanu visām personām, kas lūdz parādu dzēšanu.

54. Saistībā ar minēto es uzskatu, ka ir ļoti būtiski izvērtēt vispārējo kontekstu, kurā var rasties iespējamais risks. Šāda parādu dzēšana ir iespējama tikai tad, ja maksātnespējīgā parādnieka parāda summa ir tik liela, ka var pieņemt, ka paredzamā laika posmā viņam vai viņai nebūs pietiekami daudz līdzekļu, lai atdotu savu parādu, un viņš vai viņa lūdz daļēji vai pilnībā dzēst konkrēto parādu. Ir grūti iedomāties, ka visiem vai lielākajai daļai parādnieku, kuri lūdz dzēst viņu parādus, būs aktīvi ārvalstīs. Ja tomēr kāda veida aktīvi ir pieejami, to atrašanās vieta (drīzāk nekā parādnieka dzīvesvieta) ir nozīmīga kreditoram, kurš vēlas tos izmantot, lai piespiedu kārtā veiktu parāda atmaksu.

55. Šādos apstākļos ir nesamērīgi atteikt personai parādu atvieglojumu tikai tāpēc, ka viņa nedzīvo Zviedrijā, tādējādi neņemot vērā iespēju, ka viņu visdrīzāk iesūdzēs Zviedrijas tiesā.

56. Fakti pamattiesvedībā labi ataino šo argumentu. Šķiet, ka *Radziejewski* kungam pieder aktīvi ārpus Zviedrijas, kas varētu interesēt viņa kreditorus. Algai, ko viņš saņem Beļģijā, ir piemērojams Zviedrijas izdots ienākumu aresta rīkojums. Visi viņa zināmie parādi radās Zviedrijā. Visi viņa zināmie kreditori ir zviedri. Nav skaidrs tas, vai viņa kreditori patiešām censtos viņu iesūdzēt Beļģijā. Viņa stāvoklis pierāda, ka, lai nodrošinātu, ka parādu dzēšanas lēmums tiek pieņemts tikai tad, ja tas ir efektīvs, būtu pietiekami attiecībā uz katru personu atsevišķi izvērtēt, vai šāds lēmums sniegs efektīvu aizsardzību Zviedrijā, un atteikt tā pieņemšanu, ja tiek pierādīts (*quod non*), ka parādu dzēšanai Zviedrijā nebūtu nekādas ietekmes.

57. Es piebilstu, ka dzīvesvietas prasība izslēdz veselu parādnieku kopumu tikai tāpēc, ka viņi nedzīvo Zviedrijā *laikā, kad viņi iesniedz lūgumu* par parādu dzēšanu. Turpretī tiesas sēdē tika apstiprināts, ka parādnieks, kuram ir piešķirta parādu dzēšana, bet kurš pēc tam pārceļas dzīvot ārvalstīs un tādējādi vairs neatbilst dzīvesvietas prasībai, netiek noteikti izslēgts no sistēmas, ar nosacījumu, ka viņš ir reģistrēts Zviedrijas iedzīvotāju reģistrā. Manuprāt, šāda dažāda dzīvesvietas prasības piemērošana nav savienojama ar prasību, ka dzīvesvietas prasībai ir jābūt samērīgai ar tās noteikto mērķi.

Pilnīgas un precīzas informācijas par parādnieku iegūšana

58. Zviedrija apgalvo, ka dzīvesvietas prasība nodrošina, ka *KFM* var atklāt, ievākt, izskatīt un pārbaudīt informāciju par parādnieka personīgo un finansiālo stāvokli. Ja parādnieks dzīvo ārpus Zviedrijas – tā argumentē –, ir grūti iegūt nepieciešamo informāciju papildus tai, ko sniedz pats parādnieks, un tādēļ ir grūti to pārbaudīt.

59. Lēmumam par parādu dzēšanu noteikti ir jābalstās uz atbilstošu un smalku parādnieka faktiskā personīgā un finansiālā stāvokļa izvērtējumu. Es piekrītu, ka dalībvalsts atbildīgajai iestādei jāvar ievākt, izskatīt un pārbaudīt nepieciešamo informāciju, lai varētu pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai parādnieks var saņemt parādu dzēšanu. Tas pilnībā atbilst labas pārvaldības principam. Tādējādi pasākumiem, kurus veic, lai to īstenotu, ir leģitīms mērķis.

60. Es saprotu arī, ka no administratīva skatu punkta, iespējams, ir vieglāk veikt šīs pārbaudes, ja parādnieks dzīvo Zviedrijā, jo tad var būt vieglāk i) noorganizēt *KFM* un parādnieka tikšanos un ii) ievākt un pārbaudīt pieejamo informāciju, piemēram, Zviedrijas iestāžu datu bāzēs un reģistros. Ja būtiskā informācija ir citas dalībvalsts atbildīgo iestāžu rīcībā, *KFM* nevar tai piekļūt un, iespējams, tai šī informācija ir jālūdz konkrētajai dalībvalstij vai parādniekam. Tiktāl dzīvesvietas prasība varētu būt atbilstošs nosacījums.

61. Tādā gadījumā iesniedzējtiesai būs nepieciešams pārbaudīt, vai dzīvesvietas prasība nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi iegūt pilnīgu un precīzu informāciju par parādnieku.

62. Pirmkārt, atkarībā no faktiskajiem lietas apstākļiem iespējams, ka nav nepieciešams meklēt, piekļūt vai iegūt informāciju ārpus Zviedrijas.

63. Otrkārt, es uzskatu par būtisku Komisijas argumentu, ka dzīvesvietas prasība ir tikai formāla un ka Zviedrijas iestādes var viegli uzzināt to, kāda ir pieteikuma iesniedzēja, kā *Radziejewski* kungs, finansiālā situācija, ņemot vērā viņa nodokļu deklarāciju, nodokļus, ko Zviedrijas darba devējs maksā no viņa algas, un ienākumu aresta rīkojumu, ko pārvalda pati *KFM*. Vēlos norādīt, ka Likuma par parādu dzēšanu 14. un 17. pantā ir noteikts, ka *KFM*, cik tas ir nepieciešams, ir jālūdz informācija citām administratīvām iestādēm par parādnieka personīgo un finansiālo situāciju, un tie paredz *KFM* tiesības satikties ar parādnieku. Papildus parādnieka sniegtajai informācijai un informācijai, kas saņemta no citām atbildīgajām iestādēm, *KFM* var saņemt informāciju arī no kreditoriem.

64. Ja parādnieks dzīvo ārvalstīs, es piekrītu, ka var būt tāda informācija, ko *KFM* nevar ievākt vai pārbaudīt, nesaņemot gan parādnieka, gan citas dalībvalsts atbildīgās iestādes atļauju, vai arī tad, ja tā nav ieguvusi šīs dalībvalsts izsniegtos dokumentus. Atsevišķos gadījumos, kad tiek uzskatīts, ka šāda informācija ir nepieciešama, ir grūti saprast, kāpēc *KFM* nevarētu izteikt šādu pieprasījumu vai lūgt pieteikuma iesniedzējam pašam nodrošināt nepieciešamos dokumentus. Saistībā ar minēto Likumā par parādu dzēšanu ir noteikts, ka *KFM* ir jāņem vērā tas, vai parādnieks procedūras laikā ir sadarbojies [17]. Tādējādi parādniekam ir pamudinājums sadarboties pat tad, ja viņš dzīvo ārpus Zviedrijas.

17 — Skat. Likuma par parādu dzēšanu 4. pantu.

65. Visbeidzot, Likums par parādu dzēšanu, šķiet, ir veidots tā, ka faktiska tikšanās starp parādnieku un *KFM* drīzāk ir izvēles iespēja, nevis obligāts pienākums. Ja tas tā patiešām ir, tad *vispārēja* dzīvesvietas prasība būtu vairāk nekā patiesi nepieciešama, lai nodrošinātu, ka *atsevišķos* gadījumos parādnieks ieradīsies uz tikšanos ar *KFM*. Ja šāda tikšanās tiek pieprasīta tikai noteiktos apstākļos, ir citi mazāk ierobežojoši līdzekļi, lai nodrošinātu iespēju parādniekam izklāstīt savu stāvokli un *KFM* izvērtēt tā ticamību [18].

Izvairīšanās no Maksātnespējas procedūru regulas piemērošanas apdraudēšanas

66. Zviedrijas valdība tiesas sēdē apgalvoja, ka Zviedrijas parādu dzēšanas sistēma nedrīkst apdraudēt Maksātnespējas procedūru regulas piemērošanu procedūrām, kas minētas A pielikumā. Zviedrijas valdības nostāja ir tāda, k, ja nebūtu dzīvesvietas prasības, parādnieks varētu lūgt parādu dzēšanu Zviedrijā tā vietā, lai to darītu dalībvalstī, kur viņam vajadzētu lūgt [parādu dzēšanu] saskaņā ar Maksātnespējas procedūru regulas noteikumiem [19].

67. Manuprāt, šis arguments nav atbalstāms.

68. Nodrošināt saskaņotu un konsekventu ES tiesību piemērošanu noteikti ir leģitīms mērķis. Tomēr, pamatojoties uz ierobežoto pieejamo informāciju, es neuzskatu, ka, balstoties uz šo, varētu pamatot dzīvesvietas prasību.

69. Zviedrijai, protams, ir jāievēro Maksātnespējas procedūru regulas 3. panta 1. punktā iekļautais noteikums attiecībā uz piekritību, saskaņā ar ko piekritība sākt *šajā regulā noteiktās maksātnespējas procedūras* ir tās dalībvalsts tiesām, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs. Zviedrijas tiesas vai citas atbildīgās iestādes nevar uzsākt šādas procedūras, ja parādnieka galveno interešu centrs nav Zviedrijā. Turpretī Zviedrijas tiesas (un administratīvās iestādes) saglabā tiesības izmantot *citas, šajā regulā neiekļautas procedūras*, kas grauj 3. panta 1. punktā paredzēto noteikumu. Zviedrijas valdības nostāja šajā jautājumā mani mulsina. No vienas puses, tā uzskata, ka tās parādu dzēšanas procedūra saistībā ar minēto ir līdzvērtīga Maksātnespējas procesa regulā minētajām. No otras puses, saistībā ar tās argumentiem par parādu dzēšanas efektivitāti tā uzsver, ka "*skuldsanering*" procedūra nav minēta ne A pielikumā, ne ietver parādnieka mantas atsavināšanu [20].

70. Tāpēc es nesaredzu saistību starp dzīvesvietas prasību un saskaņotu un konsekventu ES maksātnespējas procedūru tiesību aktu piemērošanu.

Secinājumi

71. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka Tiesai uz *Stockholms tingsrätt* uzdoto jautājumu būtu jāsniedz šāda atbilde:

LESD 45. pants ir jāinterpretē kā tāds, kas nozīmē, ka dzīvesvietas prasība, tāda, kāda ir ietverta *skuldsaneringslagen* (2006:548) (Likums par parādu dzēšanu) un kas ir nosacījums tam, lai saņemtu parādu dzēšanu, ir darba ņēmēju pārvietošanās brīvības ierobežojums, jo tā var atturēt vai kavēt darba ņēmēju pamest Zviedriju, lai strādātu citā dalībvalstī.

18 — Tiesa, ka finansiālās grūtībās esošam parādniekam, kurš dzīvo ārvalstīs, varētu būt finansiāli neiespējami samaksāt par ceļa izdevumiem uz Zviedriju, lai personīgi apmeklētu šādu tikšanos. Šādos apstākļos nav ārpus tehniski iespējamām robežām noorganizēt, piemēram, video konferenci Zviedrijas vēstniecībā vai konsulātā.

19 — Skat. Maksātnespējas procedūru regulas 3. panta 1. punktu.

20 — Skat. iepriekš 42. punktu.